

ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.25(7-8)-1

УДК 130.2:141.78

ПОСТМОДЕРНІЗМ: ДЕСКРИПТИВНІ ПРАКТИКИ РЕФЛЕКСІЇ КУЛЬТУРИ

POSTMODERNISM: DESCRIPTIVE PRACTICES OF CULTURAL REFLECTION

О. Д. Яценко

Актуальність теми дослідження. В постмодернову добу практики культури рішуче переосмислюють траєкторії свого розвитку та змісту. Негація раціональності як самодостатньої основи культури в цілому, і культури мислення зокрема, продукує якісно новий тип дискурсу і як описової практики, і як технології смислотворення. Постмодернізм постулює глобальну світоглядну кризу, що має безпосереднє втілення в семіотичному полі сучасної культури.

Постановка проблеми. Постає нагальна потреба фундаментальної аналітики актуальних світоглядних детермінант відносно перспектив подальшого розвитку культури з огляду на її метафізичний зміст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних світоглядних практиках тривають дискусії щодо змісту, значення та історичних рамок філософії постмодернізму, особливо в контексті декларованої відмови від метафізичних принципів пізнання. П. Дж. Хіетт зазначає спільне позицію щодо констатації неможливості знайти Абсолют в постмодернізмі, яка обмежується зорієнтованістю на кінцевих речах, утилітарно або іронічно. Н. Франгіпане переконує, що незважаючи на постулювання завершення постмодернізму, артикульовані ним ідеї мають місце в сучасній культурі, зокрема в художній літературі.

Urgency of the research. In the postmodern era, cultural practices are resolutely rethinking the trajectories of their development and content. The negation of rationality as a self-sufficient basis of culture in general, and the culture of thinking in particular, produces a qualitatively new type of discourse both as descriptive practice and as a technology of meaning-making. Postmodernism postulates a global worldview crisis, which is directly embodied in the semiotic field of modern culture.

Target setting. There is an urgent need for a fundamental analysis of current worldview determinants regarding the prospects for further development of culture in view of its metaphysical content.

Actual scientific researches and issues analysis. In modern worldview practices, discussions continue on the content, meaning and historical framework of the philosophy of postmodernism, especially in the context of the declared rejection of the metaphysical principles of cognition. P. J. Hiatt notes a common position on the statement of the impossibility of finding the Absolute in postmodernism, which is limited to a focus on finite things, utilitarian or ironic. N. Frangipane argues that despite the postulates of the end of postmodernism, the ideas articulated by him take place in modern culture, in particular in fiction. I. Hassan argues that postmodernism can be defined as a

І. Хассан стверджує, що постмодернізм може бути визначений як безперервне вправлення у самовизначенні. Г. де Діжн обґрунтовує метафізику як метод пізнання не суперечить не тільки сучасним реаліям соціокультурного життя, але органічно єдина із наукою в найвищих формах її об'єктивації та прагматизму. Г. де Вріз переконаний, що критика метафізики є невід'ємним атрибутом самої метафізики. Про варіабельність застосування метафізики як методу переконливо зазначає Дж. Барріс. Він аргументує системно-формалізуючий зміст метафізичної думки. А. Шепперсона та К. Дж. Томаселлі стверджують, що дослідження культури та її світоглядних принципів є важливими у розв'язанні найбільш гострих гуманітарних проблем сучасності.

Постановка завдання. Апофеоз свободи (номінальної, звичайно), постульований філософією постмодернізму, небезпечний цілком реальними соціальними катаклізмами. Відповідно, існує необхідність концептуального аналізу "метафізичного ядра" постмодерністських студій.

Виклад основного матеріалу. Проблема дискретності та континуальності часу і простору корелює із проблемою цілого та загального. Якщо онтологія представлена як світ окремих речей, а системи метафізики описують світ як цілісність, то філософія постмодернізму піддає сумніву та критиці класичні зразки постулювання цілісності. Підсумком такої світоглядної диспозиції стає екзистенційно-горизонтальний вектор цілепокладання та доцільності як такої. Освоєння, або швидше, "обживання" простору в часі відбувається як його маркування - встановлення позначок, залишення слідів та картографія. Вся монументальність культури є, таким чином, знаково-символьною системою, яка переформатовує світ за людинорозмірним форматом.

continuous exercise in self-determination. H. De Dijn substantiates metaphysics as a method of cognition does not contradict not only the modern realities of socio-cultural life, but is organically united with science in the highest forms of its objectification and pragmatism. H. de Vries is convinced that the critique of metaphysics is an integral attribute of metaphysics itself. The variability of the use of metaphysics as a method is convincingly noted by J. Barris. He argues the system-formalizing content of metaphysical thought. A. Shepperson and K. J. Tomaselli argue that the study of culture and its worldview principles are important in solving the most pressing humanitarian problems of our time.

The research objective. The apotheosis of freedom (nominal, of course), postulated by the philosophy of postmodernism, is dangerous for real social cataclysms. Accordingly, there is a need for a conceptual analysis of the "metaphysical core" of postmodern studies.

The statement of basic material. The problem of discreteness and continuity of time and space correlates with the problem of the whole and the general. If ontology is presented as a world of individual things, and metaphysical systems describe the world as a whole, then the philosophy of postmodernism questions and criticizes classical examples of the postulation of integrity. The result of such a worldview disposition is an existential-horizontal vector of goal-setting and expediency as such. The development, or rather, the "habitation" of space in time occurs as its marking - the establishment of marks, leaving traces and cartography. All the monumentality of culture is, thus, a sign-symbolic system that reformats the world in a human-sized format. The temporality of subjectivity is not only an existential tragedy, but also a sacred gift of an essential vision

Темпоральність суб'єктивності - не тільки екзистенційна трагедія, але й сакральний дар сутнісного бачення речей та явищ. Навіть, якщо в постмодернізмі ця сакральність легітимізована соціумом та культурою, а не вічністю універсуму.

Висновки. Розгубленість та дезорієнтація людини на тлі семіотичного простору культури несвідомого потребує радикальних рішень. Опанувати реальність в її просторово-часових визначеннях як фізичного, так і соціального виміру, неможливо. Вірогідним рішенням цієї одвічної проблеми облаштування світу до людських потреб та запитів доречно запропонувати створення реальності віртуальної, або колективного свідомого як монументу техніко-цивілізаційного поступу людства.

Ключові слова: постмодернізм, деконструкція, симулякр, простір, час, культура, суб'єктивність, соціальність.

of things and phenomena. Even if in postmodernism this sacredness is legitimized by society and culture, not by the eternity of the universe.

Conclusions. Confusion and disorientation of man against the background of the semiotic space of the culture of the unconscious requires radical solutions. It is impossible to master reality in its spatio-temporal definitions of both physical and social dimensions. A plausible solution to this age-old problem of adapting the world to human needs and demands is to propose the creation of a virtual reality, or a collective consciousness as a monument to the technical and civilizational progress of mankind.

Keywords: postmodernism, deconstruction, simulacrum, space, time, culture, subjectivity, sociality.

Актуальність проблеми дослідження. В постмодернову добу практики культури рішуче переосмислюють траєкторії свого розвитку та змісту. Відомий мислитель сучасності М. Епштейн красномовно проголошує новітню сутність культури як стратегію трансгресії, подолання меж та освоєння нового, ірраціонального, афективного та несвідомого: "Сенс людської культури в свободі переступати через кордони культури" [22]. Такі кордони в традиційній парадигмі мислення встановлює раціональність, точність смислу та значення, або цінності. Негація раціональності як самодостатньої основи культури в цілому, і культури мислення зокрема, продукує якісно новий тип дискурсу і як описової практики, і як технології смислоутворення. Постмодернізм постулює глобальну світоглядну кризу, що має безпосереднє втілення в семіотичному полі сучасної культури.

Постановка проблеми. Філософські інтенції постмодернізму спричиняють масштабні світоглядні зрушення, що оцінюються як кризові стосовно стану сучасної культури, суспільства та суб'єктивності. Відповідно, постає нагальна потреба фундаментальної аналітики актуальних світоглядних детермінант відносно перспектив подальшого розвитку культури з огляду на її метафізичний зміст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних світоглядних практиках тривають дискусії щодо змісту, значення та історичних рамок філософії постмодернізму, особливо в контексті декларованої відмови від метафізичних принципів пізнання. Спеціаліст міжнародного центру екотехнологій (Великобританія) П. Дж. Хіетт (P. J. Hiatt, 1995) [8] зазначає схожість концептуальних засад філософії постмодернізму та світоглядних традицій східних культур Індії та Китаю.

Проте спільна позиція щодо констатації неможливості знайти Абсолют в постмодернізмі обмежується зорієнтованістю на кінцевих речах, утилітарно або іронічно.

Методологія постмодернізму принципово процесуальна, будь-який результат когнітивної або епістемологічної процедури є проміжним, а не абсолютним. Так, Н. Франжіпен (Nicholas Frangipane, 2016) [5] переконує, що незважаючи на постулювання завершення постмодернізму, артикульовані ним ідеї мають місце в сучасній культурі, зокрема в художній літературі. Важливою рисою постмодернізму автор вважає переконання в здатності тексту транслювати знання, яке є не абсолютним, проте достовірним, таким, що відображає сутнісні зв'язки процесів, явищ та речей. Таку думку поділяє, зокрема, Дж. Лазару (George Lăzăroiu, 2018): “Постмодернізм акцентує увагу на критичності культури в змінах, що відбуваються на всіх рівнях - від звичайних процедур різних соціальних спільнот до більш необґрунтованих мистецьких, інформаційних та наукових починань, вказуючи на трансформації, які впливають на створення, поширення та споживання культури” [9, с. 1390].

З рештою, ідеал раціональності як однозначності та інваріантності інтерпретований у постмодернізмі як колоніалістська практика пригноблення. П. Богосьян та Дж. Ліндсай (Peter Boghossian & James Lindsay, 2018) наводять таке визначення постмодернізму: “Постмодернізм також залишив нам ще одну спадщину: те, що розглядалося як об'єктивно Істинне – або наближене до істинного, як ми можемо стверджувати, – у царинах гносеології, моралі та метафізики тепер стало морально підозрілим. Оскільки постмодерністська критична теорія розглядає пошук істини, який завжди визначається місцем у матриці пригнічення, думаючи, що об'єктивна істина, яку можна виявити, перетворюється на моральну проблему. Пошук об'єктивної істини розглядається як спроба “колонізувати” інших за допомогою наших правдивих тверджень; і тому, що ми всі знаходимось (за часом, місцем, культурою, сексуальністю тощо), Істини не може бути. Коротше кажучи, пошук об'єктивної, не розташованої Істини розглядається як акт гноблення. І саме цей остаточний поворот не тільки вивів емансипативний проект Просвітництва за межі нашого розуміння, але і поза того, що вважається морально сумнівним” [2, с. 1346]. Тому абсолютно справедливим видається формулювання одного з найвідоміших апологетів постмодернізму І. Хассана “Можливо, постмодернізм, зрештою, може бути визначений як безперервне вправління у самовизначенні. А може, ми можемо просто назвати це однозначною автобіографією епохи” [7, с. 4].

Стверджується та проблематизується світоглядна ситуація розгубленості, яку доречно пояснити принциповою відмовою в легітимності метафізичному знанню. І якщо деякі мислителі постулюють не тільки завершення проекту постмодернізму, але й вигадують та концептуалізують його альтернативні та пізніші варіації, то актуальним залишається питання наскільки успішною і незворотною була критика постмодерном самої метафізики як спекулятивної філософії.

Відомий Гарвардський професор Г. де Діжн (Herman De Dijn, 1999) [3] на прикладі філософії Нового часу доводить, що сучасні стратегії філософствування є своєрідними алюзіями загального пафосу Просвітництва. На його думку, метафізика як метод пізнання не суперечить не тільки сучасним реаліям соціокультурного життя, але органічно єдина із наукою в найвищих формах її об'єктивації та прагматизму: "Одна з найновіших форм - дуже в моді - це метафізика, яка, як не парадоксально, покладається на саму науку і звертається до спекуляцій, що з неї випливають, щоб відновити чарівну антропоцентричну картину гордості за своє місце: людство, квітка життя на цій планеті, як вважається, є центром, на який все орієнтоване. Таким чином виникає новий союз між наукою та релігією, нове примирення природи та людства. Навіть при дослідженні розуму і мозку деякі філософи сподіваються показати, що поведінка людини передбачає нематеріальний принцип. У цій формі метафізики саме наука реабілітує картину затишного Всесвіту та неповторності людства; це також сприятиме більшому пануванню природи (і до певної точки самого себе). Тривожна перспектива колись різних наукових нововведень компенсується реалістичною або фундаменталістичною філософією науки, яка обґрунтовує віру у фіксовану суть істини, яка все ближче наближається (такою, що можна повірити, що нові "конгеніальні" погляди науки не будуть кардинально підірваним у майбутньому)" [3, с. 67].

Професор університету Антверпену Г. де Вріз (Herbert De Vriese, 2008) [4] переконаний, що критика метафізики є невід'ємним атрибутом самої метафізики. Автор називає це своєрідним "типовим паттерном", циклічним, або колоподібним зв'язком передумов та висновків. На відміну від стереотипних тверджень про кризу метафізики, автор наполягає на кризі саме критичних процедур метафізики, які є запорукою її динаміки та розвитку. Автор переконаний, що така замкнена корпускулярна модель метафізичного знання є міфологемою, яка деформує сприйняття та аналітику неспростовних аргументів актуальної дійсності: "Таким чином, запропоновано два відверто суперечливих пояснення, щоб пояснити парадоксальну ситуацію відновленого інтересу до метафізики в сучасній постметафізичній епосі. Хоча перше пояснення розглядає замовчування модерністської філософії з її категоричним засудженням метафізики як головного досягнення постмодернізму, інше пояснення тлумачить постмодернізм як кваліфікування належних амбіцій метафізики. І все-таки, наскільки дві інтерпретації відрізняються, вони мають важливий спільний елемент. Вони поділяють думку про те, що сучасна філософія вже не пропонує місця для обґрунтованої, радикальної відмови від метафізики. Згідно з першим поясненням, радикальна критика метафізики нарешті була подолана; відповідно до другого, вона стала зайвою (і навіть контрпродуктивною). Як наслідок, критика метафізики - явного філософського протистояння метафізичному мисленню - практично зникла з сучасної філософської сцени" [4, с. 314]. Він наполягає, що абсурдно розглядати метафізику як монументальну та інваріантну систему. Метафізичне знання є неусувним у філософствуванні будь-якого типу та ґатунку: "Декларації про те, що метафізика застаріла або

витіснилася в сучасній інтелектуальній культурі, або здатна протистояти реінтеграції в метафізику. Ці декларації відносять метафізику до минулих часів, до "смітнику історії", спираючись на очевидні сили історичних фактів (Великий Лісабонський землетрус, Французька революція, Голокост) або кардинальні зміни в соціальній, політичній, економічній і загально інтелектуальних умовах (Просвітництво, Промислова революція). Тут інтуїтивний вплив посилення на ці факти чи зміни покладається на протилежну метафізику" [4, с. 333]. Іншими словами, декларації відмови від метафізики (з огляду на важливі обставини) є, по суті, альтернативним модусом застосування метафізичного методу пізнання.

Про варіабельність застосування метафізики як методу переконливо зазначає Дж. Барріс (Jeremy Barris, 2015) [1]. Він аргументує системно-формалізуючий зміст метафізичної думки. Цілісність фокусу сприйняття та аналітики явищ світу, по суті, легітимізує широкий спектр когнітивних та оціночних операцій та практик, зміст яких апріорі не може бути унітарним та тотожним. Тому різноманітні "справжні суперечності", що фіксуються та артикулюються формальною логікою, є адекватним відображенням плюралістичного контексту об'єктивної дійсності: "На закінчення дозвольте припустити, що ми самі частково складаємось в усвідомленні та діяльності осмислення, і реальність почуття, про яку я стверджував, є в нашому випадку, таким чином, також питанням нашої онтології та метафізики в сенсі структури дійсності і не тільки її вивчення. Це випадок, коли реальність сенсу та реальність у більш повному онтологічному значенні збігаються" [1, с. 80]. Відповідно, сфера сенсу не є сталою та константною, а конкретика в такій методології є рушієм розвитку та вдосконалення загальних схем легітимізації сенсу.

Відповідно, виправданою видається оригінальна думка А. Шепперсона та К. Дж. Томаселлі (Arnold Shepperson & Keyan G Tomaselli, 2010) [15], які стверджують, що дослідження культури та її світоглядних принципів є важливими у розв'язанні найбільш гострих гуманітарних проблем сучасності. Навіть трагедія тероризму як феномен сучасного світу містить в собі певні культурні передумови та принципи. Так, автори зазначають, що сучасна культура легітимізує релятивні за характером дискурси, що в контексті тероризму виправдовують масові вбивства як своєрідне повідомлення у комунікативному просторі сучасного світу. З рештою, глобалізація та тероризм виступають певним унаочненням необхідності та доцільності переосмислення дослідження культури як ресурсу концептуального аналізу горизонту невизначеності та можливості, особливо з огляду на плюралізм семантичних процедур визначення істини та цінності. Якщо цінності "переоцінюються", або дискредитуються в сучасному соціумі, закономірно, що будуть з'являтися індивіди, що ставитимуть їхній захист вище цінності власного життя і життя інших людей.

Постановка завдання. Апофеоз свободи (номінальної, звичайно), постульований філософією постмодернізму, небезпечний цілком реальними соціальними катаклізмами. Відповідно, існує необхідність концептуального аналізу "метафізичного ядра" постмодерністських студій.

Виклад основного матеріалу. Проблема дискретності та континуальності часу і простору корелює із проблемою цілого та загального. Якщо онтологія представлена як світ окремих речей, а системи метафізики описують світ як цілісність, то філософія постмодернізму піддає сумніву та критиці класичні зразки постулювання цілісності.

Підсумком такої світоглядної диспозиції стає екзистенційно-горизонтальний вектор цілепокладання та доцільності як такої. Єдиною універсалією, або загальною структурою, що поєднує в своїй цілісності спільне та унікальне (безпосередні мовленнєві акти) – є мова як знаково-символьна система. Система мови є таким принципом формалізації, який детермінує специфіку індивідуального вжитку та способів означення світу. І постмодернізм резюмує парадоксальний для загального пафосу цієї філософії висновок про об'єктивний характер абстрактних моделей структуризації дійсності та її рефлексії. Іншими словами, якщо платонівсько-аристотелівська парадигма філософствування руйнує міфо-поетичну структуру сприйняття та оцінки дійсності, то постмодернізм шляхом деконструкції нівелює значення логоцентричної, текстуальної сутності західної культури. К. Дж. Томаселлі та А. Шепперсон (Keyan G. Tomaselli & Arnold Shepperson, 2010) [15] вважають виявлені постмодернізмом проблеми в класичній методології, теорії та епістемології перехідним етапом до цифрової доби, або, іншими словами, до культури цифрової естетики. Автори доводять, що така трансформація культури є фундаментальною і потребує ретельної аналітики.

“Кліповий” характер сучасної культури, довільність репрезентації та маніпулятивні техніки як наслідок таких явищ - всі ці аргументи засвідчують принципову нескінченність інтепретації в постметафізичному мисленні: “Отже, сучасна культура може бути розбита на семіотичні одиниці у вигляді мультимедійних мобільних звичок. Кожен підрозділ має комунікативний потенціал. Все є, або має потенціал стати знаком - одяг, машини, будинки, парфуми, сигарети тощо - адже те, що люди роблять з ними, означає, що всі речі якимось чином спілкуються” [15, с. 60]. Невизначена референтність свідчить про безпорадність соціуму перед викликами часу: “Ціннісні судження, ставлення, поведінка та емоції прив'язуються до того, як реальність опосередковується людьми, які виконують у межах загальної колекції соціальних практик свого місця та часу” [15, с. 61]. І далі автор переконує в необхідності метафізики для обґрунтування моральної категорії необхідності як складової свободи: “Метафізичність судження покладає на себе відповідальність за роз'яснення студентам того, що це означає з точки зору того, що вони роблять зі своїм життям та як вони використовують засоби масової інформації та пристрої, на яких інформація отримується, інтерпретується та споживається” [15, с. 68]. І навіть більш прагматичні, конкретні задачі для свого вирішення потребують в якості основи метафізичне знання: “Шанс створити філософське розуміння предметів чи речей, що витісняє сучасні уявлення та помилки, невеликий. Стратегічно необхідне з'єднання знайомого і незнайомого, що дозволяє здійснювати рух між мисленням та взаємодією з предметами (матеріальними та нематеріальними) та

речами (змістовними та абстрактними), отже, використання терміна “предмет-річ”. Можна запитати, навіть якщо це питання має важливе значення для теорії та політики, чи справді він має інтерес до дизайну? Відповідь абсолютно! Це не в останню чергу тому, що дизайнерське мислення та дослідження в даний час потрапляють у обмежені горизонти та самоаналіз. Філософія предмета - це потенційно дуже важливий шлях вперед. Це дозволяє і сприяє руху думки між загальним і конкретним, світом та практикою дизайну” [6, с. 23]. Тому нова раціональність є, по суті, розширенням меж застосування раціональності, визнання її необхідності в речах та активностях, які традиційно звикли вважати схематичними, афективними, ірраціональними.

Методологічні стратегії “нової раціональності” Ж. Лакана, шизоаналітичні та номадологічні проекти Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі, дискурсивність влади М. Фуко та нарратологія Ц. Тодорова є обґрунтуванням об’єктивних структур, які за своєю природою є довільними, якщо не випадковими. Отже, сутність структур об’єктивації в постмодернізмі полягає в конституюванні не ієрархічної цілісності, плюралістичної та ситуативної. Закономірно, що постмодернізм називають філософією синтезу, еkleктики, негативної діалектики, в межах якої альтернативи доповнюють одна одну, а не спростовують. “Назріла необхідність подолання платоністського дуалізму. Вже неможливо продовжувати і надалі розводити перші і другі сутності і сперечатися про універсалії, протиставляти діонісійське та аполлонічне. Настає час синтезу” [21, с. 243]. Тому виникла потреба в артикуляції та верифікації нової життєвої стратегії, стратегії примирення з хаосом, життя і цілепокладання в нестабільному середовищі, непередбачуваному світі. Таким є постметафізичний, або мета-метафізичний філософсько-світоглядний дискурс сучасності.

Вказівка на не-субстанціальний характер цілісності є показовим для постмодернізму, є таким знаковим зрушенням, що втілюється в корпусі культури численними наслідками, як соціально-політичного, так і особисто-екзистенційного порядку. Ієрархія метафізичного філософствування нівелюється ризоморфним моделюванням горизонту інтерпретаційних практик. Відповідно, цілісність визнана похідною та супутньою в способі існування та функціонування смислу, змісту та значення. І саме це смислове ядро цікавить сучасних філософів, які по праву називаються мислителями відмінності, а не тотожності. Не абстракції є носіями значення, а конкретне, унікальне та втілене – про це свідчить некласична філософія творами своїх adeptів різного ґатунку радикальності висновків.

Особливе та унікальне фактично ототожнюється із емпіричною сферою, сферою сенсорного сприйняття світу, а трансценденція набуває визначення загального контексту, в якому окремі процедури означення здійснюються в межах встановлених принципів легітимації. Іншими словами, постмодернізм проектує такий тип онтологічної будови, в якому ієрархія локалізована в картографії площини у вигляді складки, зсуву, розриву тощо. Доречним буде висновок, що таким полем трансцендентальності, або фундаментальності досвіду в сучасному філософствуванні є культура. Слідуючи логіці “доказу від зворотного”,

постмодернізм аналізує та оцінює конкретні явища, процеси та феномени посилаючись не на метафізику як спекулятивну філософію, а на культуру як горизонт експлікації такої моделі мислення.

Прагнучи реалізувати лозунг “Назад до речей!”, постмодерністський дискурс замкнений на одномірності формату простору та часу. Панорамність сприйняття дійсності обмежена даністю, наочністю існуючих речей, свободою інтерпретації та тотальністю іменування. Така методологія є втіленням прагнення до об’єктивності, достовірності знання, його повноти та переконливості. Проте розчиняючись в описових, дескриптивних процедурах філософія втрачає свою специфіку як знання загального, знання сутності речей, а не окремих проявів уречевлення існування. Про це переконливо пише Ф. Джеймсон в праці “Постмодернізм або Культурна логіка пізнього капіталізму”, називаючи постмодерн колапсом “моделі глибини сприйняття”, що є наслідком руйнації, або деконструкції сталих в культурі мислення дихотомій цілого та частки, форми та змісту, позначуваного та позначальника.

І разом з тим, розповідання історій автор називає умовою виживання людства. Зауважимо, що передумовою трансляції досвіду з необхідністю має бути певна об’єктивована модель смислоутворення. Занадто оригінальне ризикує бути незрозумілим широким загалом. Тому відмова від метафізики та покладання функцій легітимізації сенсу на широкий контекст культури – є масштабною софістичною тактикою постмодернізму. Логічну послідовність такої заміни аналізують група філософів (Michael A. Peters, Marek Tesar, Liz Jackson & Tina Besley, 2019) [13]. На їхню думку, “Існує серія “схожих сімей” на пізніший “культурний поворот” Вітгенштейна (під впливом Ніцше), який дає змогу здійснити ряд нетривіальних та цікавих паралелей між Вітгенштейном та французькою філософією Ніцше. Ці паралелі значною мірою вказують на той самий напрямок: критичний світогляд, який породжує іманентну концепцію філософії, коли концепції та дискурси не сприяють незмінній раціональній структурі, а є просто побічними продуктами практики у певному комунікативному просторі, структурованому “мовними іграми” та владними відносинами в соціальних просторах. Ця спільна критична філософія – антифілософія – вимагає успадкування “розуму” та просвітницького раціоналізму: знання – це дія без підстав. Він також ставить під сумнів владні висловлювання “правди” в ім’я правди” [13 с. 2].

Такий широкий контекст інтерпретації та визначення істинного знання в культурі постмодерну закономірно продукує концепт “хаосмосу” як динамічного та пластичного, процесуального та потенційного сприйняття світу в його невизначеності. Тому зрозумілою стає доцільність постмодерністського концепту симулякра як копії, оригіналу якої ніколи не існувало [16]. Іншими словами, “Замість того, щоб визначати відповідність між словом та світом, або між знаком та його фактичним референтом, значення тепер виявляється у співвідношенні між знаками. Тобто знаки не мають значення у них самих, але отримують своє значення виразним місцем, яке вони займають на відміну від інших знаків у мережі мови” [11, с. 105]. Адже смисл береться до уваги як такий, автономно від реальності та каузальності її процесів.

Цю проблему формування сенсу через каузальність в просторово-часових локалізаціях досліджують Ж. Деррида (“Голос і феномен”, “Презентація часу”) та Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі (“Тисяча плато”). Відправною точкою для визначення і координат людини в часо-просторі автори називають мінливу соціальну реальність. Саме для її розмежування та розуміння, Ж. Дельоз використовує поняття “хронос” як актуалізованого та втіленого теперішнього та “еон” – абстрактна єдність загального горизонту часу, минулого та майбутнього. Для Дельоза теперішній час “хроносу” репрезентований у події переживання, означеної та зрозумілої певним чином. А координати для такого означення встановлює та регламентує “еон” – надісторична, метафізична конструкція, “дух епохи”, або швидше, душа культури. Таким чином автор прагне, з одного боку, оспорити аристотелівську “метафізику присутності”, яка в гносеологічному ключі абсолютизує момент теперішнього, а з іншого, продемонструвати ангажованість свідомості історією та традицією становлення суб’єктивності, конкретної, а не абстрактної. Тому проблема часу для Дерриди є екзистенційною проблемою означення світу, а не його універсальним атрибутом. Іншими словами, суб’єктивність фіксує плинність часу і зміни, що мають місце в такій плинності. Об’єктивний час, так само як і абстрактний простір, – метафізична фікція, або “річ-в-собі”, факт посилювання якої герменевтично індиферентний. В даному випадку ми також спостерігаємо принципову координатну зміну: час і простір не абстрактні атрибути контексту світобудови, а системні принципи визначення сенсу, розуміння буття в світі.

Освоєння, або швидше, “оживлення” простору в часі відбувається як його маркування – встановлення позначок, залишення слідів та картографія. Вся монументальність культури є, таким чином, знаково-символьною системою, яка переформатовує світ за людинорозмірним форматом. Темпоральність суб’єктивності – не тільки екзистенційна трагедія, але й сакральний дар сутнісного бачення речей та явищ. Навіть, якщо в постмодернізмі ця сакральність легітимізована соціумом та культурою, а не вічністю універсуму. Так, “У випадку з Ніцше ми маємо справу, по суті, з тим же, що і у випадку з Гегелем – з метафізикою абсолютної суб’єктивності. Однак безмежна і безумовна суб’єктивність у Ніцше належить не тому, що знає про це, тобто не розуму; це абсолютна суб’єктивність тіла, його імпульсів і афектів; це абсолютна суб’єктивність волі до влади” [19, с. 73]. Зазначимо, що метафізична категорія суб’єкта в некласичній парадигмі трансформується в абстраговано-об’єктивованій концепт суб’єктивності. І якщо виходити із визначення суб’єктивності як “пам’яті про пережитий досвід”, то фактично предикації суб’єктивності мають підстави бути адресовані не тільки особистості, але й так званім малим соціальним групам, або інституціям. До прикладу, С. Линстед та Дж. Муларкі (Stephen Linstead & John Mullarkey, 2003) [10] аналізують концепцію організаційної структури А. Бергсона. Револьюційність ідей французького мислителя полягає у відмові від просторових координат визначення структури. Натомість автор пропонує темпоральну, або функціональну модель взаємодії. Відповідно до такого підходу формулюється поняття культури як якісного досвіду, продукowanego інтуїцією, що в свою чергу, є продуктом соціального, релігійного та

морального. Іншими словами, на думку Бергсона, культура – це соціалізований час, актуалізація в часі певних творчих інтенцій. Фундаментом реалізації таких творчих інтенцій є прагнення людини до організації своєї вітальності в горизонті соціального. На відміну від постмодерністських акцентуацій значення, Бергсон основою культури вважає сенс, який завжди є сталим у часі пережитим досвідом. Проте константність сенсу є прерогативою метафізики, а постмодернізм – це історія про інше.

З певною долею умовності, можна стверджувати, що трансцендентне є індиферентним в способі свого буття. Простими словами, існування таких універсалій є субстанційним та не залежить від факту постулювання його наявності та дії. В даному випадку діє зворотній зв'язок: “Особистісна індивідуальність – духовне джерело осмислення і змістоутворення, і умовою здійснення її творчого потенціалу є досвід переживання причетності до трансцендентно універсального. Соціальність артикулює невимовне, оформляє смислові структури, забезпечує їх фіксацію, трансляцію та інтерсуб'єктивність. І умовою її реалізації виявляється духовна спільність (ідентичність) особистостей” [21, с. 243].

З огляду на вищезазначене, постає питання: яким чином можлива ідентичність, духовна спільність та трансцендентно універсальне в смисловому полі культури, “переораному” деконструкцією? М. Папастефано (Marianna Papastephanou, 1999) [12] переконує, що деконструкція як провідний метод постметафізичного мислення постмодернізму не має підстав для визначення його як самодостатнього та остаточного. Авторка пропонує синтез деконструкції та реконструкції як дієвих механізмів метафізичної аналітики суб'єктивності, розуму, мови, людської природи. На її думку, саме така методологічна модель є ефективною для визначення нових концептуальних горизонтів у розумінні рефлексії та культури. Або У. Шленберг (Ulf Schulenberg, 2017) [14] здійснює сміливу спробу концептуалізації метафізичного доробку Г. Лукача в сучасну “постметафізичну та номіналістичну добу”. На його думку, основні твердження Лукача відповідають концепції “нового реалізму”, створену постмодернізмом, в якій діалектика форми та цілісності є вельми продуктивною відносно інтерпретаційних практик сучасності.

Ключовий концепт постмодернізму – деконструкція, послідовність застосування якого прагне до руйнації основних універсалій культури, їх локалізації та варіативності. Термін цей авторський та новітній, проте його зміст вже відомий: “Так, деконструкція поставала якимось одкровенням, хоча мова йшла про речі давно і добре відомі в історії думки і культури. Наприклад, сократівський метод, як він описаний Платоном, по суті справи ні що інше як “деконструкція”. Приблизно про те ж багато писали Новаліс, Ф. Шлегель та інші романтики. А чим як не “деконструкцією” є добре відомі “очуднення” (В. Б. Шкловський), “Очуження” (Б. Брехт), “дистанціювання” (Д. Дьюї), “лімінальність” (В. Тернер, М. Спаріосу) і т.п.?” [21, с. 258]. Деконструкція містить анархічний посыл руйнації системи, але не заради певної мети, а виходячи з принципу, що цілісність є ілюзією, а система – глобальною формою примусу.

Доречно припустити, що нівелювання догмату цілісності та цінностей, що нею обґрунтовані, лежить в основі ствердження конформізму в усіх його гедоністичних варіаціях. Закономірно, що за умови відносності та небезпечності істини, моралі та цінності, зростає пізнавальний інтерес до тілесного як наочного та неспростовного. Відповідно, цікавість постмодернізму до тілесності М. Епштейн оцінює як не випадкову та знакову. Він порівнює генезис культури із процедурою grooming'у, тобто з такою "тілесною рефлексією", догляду за власним тілом починає своє становлення культура: "Тому тілесне самоочищення тварини може розглядатися як інстинкт культури, фільтр, за допомогою якого тварина структурує зовнішнє середовище під себе, під "своє внутрішнє" [22].

На тлі такого "тілесного самоочищення" доволі красномовним є змістовно-методологічний спектр сучасного філософствування. Основні неklasичні напрямки філософії: семіотика, герменевтика, феноменологія, екзистенціалізм в той або інший спосіб акцентують та актуалізують проблему сенсу, розуміння та взаємодії. Справедливо, що відповіді на ці питання необхідні для значно більш фундаментальних світоглядних проблем, як то сенс людського життя, онтологічні принципи, пізнаваність світу та інші складові проблемного поля метафізики. Але в якості "точки відліку", або процедури локалізації проблемного поля дослідження зазвичай виступають так само прості, якщо не примітивні речі та явища.

Шизоаналітичний проект постмодернізму прагне реанімувати до-символічні, архетипні засади культури. Опосередкування, кристалізація сенсу в символі є передумовою подальшої абсолютизації норми, об'єктивованої цінності. В межах традицій європейської культури вирізняють три можливі сценарії: "втеча від свободи" як ідентифікація себе через призму нормативності, або мімікрія до авторитету; ескапізм егоїстичного ґатунку, коли критерієм верифікації норми визначено суб'єктивність; або конформізм як непроголошена відмова від необхідності інтеріоризації норми, або її осмислення.

Так само переконання, що феноменологія як метод є антиподом метафізичного знання є хибним. В цьому натхненно переконує Х. Субірі, який вважає феноменологію з її прагненням якщо не подолати, то логічно обмежити психологізм, стратегією пошуку "нової онтології", реальності речей та їх автентичних предикацій.

Інформаційне суспільство, світоглядною парадигмою якого і є постмодернізм, демонструє якісно новий спосіб фіксації, інтерпретації та імітації будь-яких явищ дійсності. Сформовано новий тип мислення: поверхневий та оперативний, розгалужений за змістом та емоційно навантажений. Відповідно, "Постмодернізм – своєрідна культура культур. У ньому відсутня стильова і концептуальна обов'язковість. Єдиною нормою, каноном є відсутність норми і канону – нормативність анормативності, еклектизм, зведений в принцип в дусі фейєрабендовського "все згодиться" (anything goes). Текст – філософський і художній – породжується наративно, кумулятивно і в будь-який момент може бути перерваний. Точка в кінці не обґрунтована і не виправдана. Текст будь-якої миті може бути продовжений. Гра етимології замінює концептуальний аналіз. Особливу цінність при цьому має спонтанність

або імітація спонтанності смислових асоціацій” [21, с. 264]. Зауважимо, що така спонтанність смислопошуку містить первинною реакцією заперечення сталих та прийнятих норм та стереотипів.

Постмодернізм в цілому є філософією заперечення. Але не продуктивного подвійного заперечення в діалектиці, а заперечення як самоцінності. Так, постмодернізм дискредитує категорію Буття, що є передумовою побудови будь-якої за характером структури онтології. Постмодерн зневірений у впорядкованості, закономірності та передбачуваності світу. Його епістемологічна проекція зосереджена не стільки на просторових диспозиціях різних рівнів сущого (сам принцип ієрархії проголошено безпідставним), а на процесуальності становлення та змін, перипетіях о-значення у відносинах влади.

Відмова від категоріальності мислення спричинює дискредитацію концепту істини. В сучасному філософському дискурсі єдність істини трансформується в плюралізм думок та конкурентність аргументованих позицій. При чому аргументованість у постмодерні також вирізняється еклектикою: обґрунтування авторської думки часто здійснюється за допомогою абсурдних або провокативних тверджень. Загальний пафос філософії постмодернізму полягає навіть не в тому, щоб переконати, а швидше в тому, щоб вразити та збентежити свідомість обивателя.

Відповідно, участь і доля людини в світі не вирізняється особливістю статусу або місії. Складається враження, що постмодернізм є апологетикою апокаліптичного світу: кінець старого порядку виражається в гіпертрофованих формах неминучості трагедії, як в особистому, так і в глобальному соціальному контексті. Такі світоглядні інтенції втілюються в різноманітних формах культури: від сучасного неоднозначного мистецтва до естетизації буденності. Можемо констатувати, що естетика конформізму є своєрідною альтернативою жорстким системам класичної метафізики, яка легітимізує свободу самовираження як сповідь напередодні виходу.

Піддавши деконструкції категорії класичної метафізики (Абсолют, трансцендентне, сутність, цінність), постмодернізм створює, по суті, “метафізику відсутності”, існування на межі прірви без жодного алібі-в-бутті. Єдиним “обжитим простором”, “рятивним колом” постмодерністи вважають культуру. Тут має місце софістичний прийом підміни тези: замість категоріального мислення метафізики таким контекстом універсалізації та ідентифікації постмодерністи називають культуру. Але без метафізичного підґрунтя культура як така предстає стихійною емпірією, пластичним та хаотичним утворенням, що породжує нескінченну гру інтерпретацій. Такою є ціна за деконструкцію меж між реальністю та рефлексією: “Суб’єкт бажання є осередком перетину дискурсивних практик (М. Фуко) в безмежному океані культурного несвідомого. У нього немає центру, але в ньому є рух відсутності, відтермінування в майбутнє, процес, становлення, гра алеаторних комбінацій, риторична самосвідомість. Суб’єкт - посередник між імпульсами і мовними практиками. Те, що прийнято називати суб’єктивністю, ідентичністю, постійно утворюється і розщеплюється в процесі письма, мови, соціальних і дискурсивних практик, подібно вагітності, народження нового Я з колишньої конфігурації смислів. Сам

процес - порожня форма часу розриває суб'єкт, відриваючи від Я спочатку маску Понад-Я або Іншого" [17, с. 142.].

Відповідно до цього, суб'єктивність отримує дефінітивні та конститутивні виміри виходячи із себе самої, зі своїх інтеріоризованих та сублімованих цілокупностей: "Суб'єктивація, внутрішнє життя людини утворюється як складка, скорочення зовнішнього - життя, праці і мови, того, в чому розміщується людина. Формування "самості" або відносини особистості до самої себе є відділення від морального кодексу як правила знання і вигинання, викривлення зовнішнього, яке утворює як би підкладку. Самовладання є влада, яку здійснюють над самим собою в рамках влади, яку здійснюють над іншими. Це ставлення до себе виробляється під впливом бажання, тіла з його задоволеннями (в рамках сексуальності). Внутрішній індивідуум в рухомому контексті сил і інтенсивностей бажання стає ставкою в грі влади, він діаграматизується" [17, с.135].

Постмодернізм постулює принципову соціальну детермінацію універсальних категорій: сутність, сенс, символ, суб'єктивність та ідентичність, навіть питання статті визначено випадковими та довільними в межах цього дискурсу. Істина як мета та регулятивний принцип пізнавальної діяльності проголошено кон'юнктурним, ідеологічно ангажованим. Конструктивні функції в смислоутворенні належать не стільки універсальній природі раціонального мислення, скільки історично обумовленою логікою мови як знаково-символьної системи.

В такому світогляді стабільність та стійкість сприймається як ілюзія, міф, за яким необхідно шляхом деконструкції віднайти внутрішні протиріччя та динаміку. Відповідно, будь-яка криза стає перманентним станом сучасності, або іншими словами, достовірним твердженням про факти дійсності. В цій установці доречно визначено "етос" постмодернізму як відмови від великих наративів, сталих конструкцій становлення культури та інституцій життєдіяльності соціуму.

Висновки. Постмодернізм не приймає раціональні процедури узагальнення: за абстрактністю поняття або категорії нівелюється живе та унікальне втілення певного феномену або явища. На відміну від класики, істина міститься не в спільному, а в унікальному, оригінальному як безпосередньому прояві окремого існування суцього. З одного боку, така ідеологія легітимізує абсолют свободи ідентифікації та самовираження. А з іншої – відносність та довільність цінностей та принципів співіснування. Така всеїдність втілюється в методологію пост-структуралізму та негативної діалектики, які означають локальність істини та рівнозначність альтернатив. Інстанцією, яка уможливорює та виносить судження проголошено не розум, мислення або суб'єктивність, а стала дискурсивна практика, сформована широким вжитком мови. На зміну класичному поняттю об'єктивності знання як ідеалу пізнання актуалізується поняття інтерсуб'єктивності як своєрідного спільного знаменника множини окремих думок, переконань та стереотипів. Навіть традиційно точні науки як фізика або математика отримують оцінку соціально та культурно детермінованих, і не тільки в частині способів розв'язання задач та інтерпретації результатів, а насамперед, відносно моделі постановки завдань та верифікації проблематики.

Конструктивізм – логічний наслідок абсолютизації прагматизму як методології. Відповідно до такої стратегії концепти раціонального суб'єкта Декарта, морального суб'єкта Канта та екзистенціального суб'єкта Сартра стають надлишковими. Фрагментарність та процесуальність суб'єктивності також засвідчує антиесенціалізм нового типу мислення. Сутність та суб'єктивність в такому контексті є набутиим предикатом, а не атрибутом певного способу буття.

Постмодернізм в цілому є філософією актуалізації та акцентуації суперечностей. Проте його апологети та адепти не вбачають в цьому його вади або недосконалості. Вельми знаково, що спростовуючи універсалії та абстракції високого порядку, постмодернізм продукує власні смислоописові конструкції, які, згідно його логіки аргументації, є лише одним із способів сприйняття та оцінки дійсності. Подібна ірраціональність знаходить в постмодернізмі схвалення і заохочення, проте процедура легітимізації ірраціонального в філософському та мистецькому дискурсі здійснюється цілком раціональними та логічними засобами. Крім іншого, проголошуючи будь-які твердження оціночними, філософія постмодернізму активно пропагує маргіналізм в будь-яких його проявах, що також очевидно є прагненням переконати спільноту в істинності певної точки зору, оціночної позиції.

Подібна розгубленість та дезорієнтація людини на тлі семіотичного простору культури несвідомого потребує радикальних рішень. Виявляється, опанувати реальність в її просторово-часових визначеннях як фізичного, так і соціального виміру, неможливо. Вірогідним рішенням цієї одвічної проблеми облаштування світу до людських потреб та запитів доречно запропонувати створення реальності віртуальної, або колективного свідомого як монументу техніко-цивілізаційного поступу людства.

Список використаних джерел:

1. Barris, Jeremy 2015. 'Metaphysics, Deep Pluralism, and Paradoxes of Informal Logic', *International Journal of Philosophical Studies*, Volume 23, Issue 1, pp. 59-84. Available from: <<https://doi.org/10.1080/09672559.2014.961506>>. [21 August 2020].
2. Boghossian, P & Lindsay, J 2018. 'What comes after postmodernism?', *Journal Educational Philosophy and Theory*, Volume 50, Issue 14: *Special issue: What Comes After Postmodernism?* pp. 1346-1347. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00131857.2018.1462520>>. [20 August 2020].
3. De Dijn, Herman 1999. 'The vicissitudes of metaphysics in the Modern Age', *South African Journal of Philosophy*, Volume 18, Issue 1, pp. 61-73. Available from: <<https://doi.org/10.1080/02580136.1999.10878178>>. [21 August 2020].
4. De Vriese, Herbert 2008. 'The Myth of the Metaphysical Circle: An Analysis of the Contemporary Crisis of the Critique of Metaphysics. Inquiry', *An Interdisciplinary Journal of Philosophy*, Volume 51, Issue 3, pp. 312-341. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00201740802120772>>. [21 August 2020].
5. Frangipane, Nicholas 2016. 'Freeways and Fog: The Shift in Attitude between Postmodernism and Post-Postmodernism from The Crying of Lot 49 to Inherent Vice', *Journal Critique: Studies in Contemporary Fiction*, Volume 57, Issue 5, pp. 521-532. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00111619.2016.1138441>>. [21 August 2020].
6. Fry, T 2006. 'Object-Thing Philosophy' and Design: Review of B. Latour and P. Weibel Making Things Public; G. Harman Tool-Being and Guerrilla Metaphysics;

- Peter-Paul Verbeek What Things Do', *Journal Design Philosophy Papers*, Volume 4, Issue 1, pp. 21-39. Available from: <<http://dx.doi.org/10.2752/144871306X13966268131316>>. [21 August 2020].
7. Hassan, I 2003. 'Beyond postmodernism. Angelaki', *Journal of the Theoretical Humanities*, Volume 8, Issue 1, pp. 3-11. Available from: <<https://doi.org/10.1080/09697250301198>>. [21 August 2020].
8. Hiett, PJ 1995. 'Postmodernism - A cross cultural perspective', *Asian Philosophy*, Volume 5, Issue 2, pp. 197-208. Available from: <<https://doi.org/10.1080/09552369508575420>>. [21 August 2020].
9. Lăzăroiu, G 2018. 'Postmodernism as an epistemological phenomenon', *Journal Educational Philosophy and Theory*, Volume 50, Issue 14: *Special issue: What Comes After Postmodernism?* pp. 1390-1391. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00131857.2018.1461369>>. [21 August 2020].
10. Linstead, S & Mullarkey, J 2003. 'Time, Creativity and Culture: Introducing Bergson', *Culture and Organization*, Volume 9, Issue 1, pp. 3-13. Available from: <<https://doi.org/10.1080/14759550302799>>. [21 August 2020].
11. Lovlie, L 1990. 'Postmodernism and Subjectivity', *The Humanistic Psychologist*, Volume 18, Issue 1: *Psychology and Postmodernity*, pp. 105-119. Available from: <<https://doi.org/10.1080/08873267.1990.9976880>>. [21 August 2020].
12. Papastephanou, Marianna 1999. 'Prospects for thinking reconstruction postmetaphysically: Postmodernism minus the quote marks', *Cultural Values*, Volume 3, Issue 3, pp. 291-303. Available from: <<https://doi.org/10.1080/14797589909367168>>. [21 August 2020].
13. Peters, MA, Tesar, M, Jackson, L & Besley, T 2019. 'Postmodernism in the afterlife', *Journal Educational Philosophy and Theory*. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00131857.2019.1686947>>. [21 August 2020].
14. Schulenberg, Ulf 2017. 'Resuscitating Georg Lukács: Form, Metaphysics and the Idea of a New Realism', *Culture, Theory and Critique*, Volume 58, Issue 1, pp. 1-16. Available from: <<https://doi.org/10.1080/14735784.2016.1185955>>. [21 August 2020].
15. Shepperson, Arnold & Tomaselli, Keyan G 2010. 'Culture' is not benign', *South African Journal for Communication Theory and Research*, Volume 36, Issue 1, pp. 58-70. Available from: <<https://doi.org/10.1080/02500160903525031>>. [21 August 2020].
16. Бодрийяр, Ж 2000. Символический обмен и смерть, Москва, 387 с
17. Делез, Ж 1998. Различие и повторение, пер. с фр. НБ Маньковской & ЭП Юровской, СПб.: *Петрополис*, 384 с..
18. Деррида, Ж 2007. Диссеминация, пер. с фр. Д Кралечкина, Екатеринбург: *У-Фактория*, 605 с.
19. Деррида, Ж 2012. Поля философии, Москва: *Академический проект*, 376 с.
20. Джеймисон, Ф 2019. Постмодернизм, или Культурная логика позднего капитализма, пер. с англ. Д Кралечкина, под ред. А Олейникова, Москва: *Издательство Института Гайдара*, 808 с.
21. Тульчинский, ГЛ (ред) & Уваров, МС (ред) 2000. Перспективы метафизики: Классическая и неклассическая метафизика на рубеже веков, Санкт-Петербург: *Алетейя*, 401 с.
22. Эпштейн, М 2007. 'Светлой памяти постмодерна посвящается...', *Художественный журнал*, Выпуск 64. Доступно: <<http://moscowartmagazine.com/issue/27/article/472>> [19 Август 2020].

References:

1. Barris, Jeremy 2015. 'Metaphysics, Deep Pluralism, and Paradoxes of Informal Logic', *International Journal of Philosophical Studies*, Volume 23, Issue 1, pp. 59-84. Available from: <<https://doi.org/10.1080/09672559.2014.961506>>. [21 August 2020].

2. Boghossian, P & Lindsay, J 2018. 'What comes after postmodernism?', *Journal Educational Philosophy and Theory*, Volume 50, Issue 14: *Special issue: What Comes After Postmodernism?* pp. 1346-1347. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00131857.2018.1462520>>. [20 August 2020].
3. De Dijn, Herman 1999. 'The vicissitudes of metaphysics in the Modern Age', *South African Journal of Philosophy*, Volume 18, Issue 1, pp. 61-73. Available from: <<https://doi.org/10.1080/02580136.1999.10878178>>. [21 August 2020].
4. De Vriese, Herbert 2008. 'The Myth of the Metaphysical Circle: An Analysis of the Contemporary Crisis of the Critique of Metaphysics. Inquiry', *An Interdisciplinary Journal of Philosophy*, Volume 51, Issue 3, pp. 312-341. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00201740802120772>>. [21 August 2020].
5. Frangipane, Nicholas 2016. 'Freeways and Fog: The Shift in Attitude between Postmodernism and Post-Postmodernism from The Crying of Lot 49 to Inherent Vice', *Journal Critique: Studies in Contemporary Fiction*, Volume 57, Issue 5, pp. 521-532. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00111619.2016.1138441>>. [21 August 2020].
6. Fry, T 2006. 'Object-Thing Philosophy' and Design: Review of B. Latour and P. Weibel Making Things Public; G. Harman Tool-Being and Guerrilla Metaphysics; Peter-Paul Verbeek What Things Do', *Journal Design Philosophy Papers*, Volume 4, Issue 1, pp. 21-39. Available from: <<http://dx.doi.org/10.2752/144871306X13966268131316>>. [21 August 2020].
7. Hassan, I 2003. 'Beyond postmodernism. Angelaki', *Journal of the Theoretical Humanities*, Volume 8, Issue 1, pp. 3-11. Available from: <<https://doi.org/10.1080/09697250301198>>. [21 August 2020].
8. Hiett, PJ 1995. 'Postmodernism - A cross cultural perspective', *Asian Philosophy*, Volume 5, Issue 2, pp. 197-208. Available from: <<https://doi.org/10.1080/09552369508575420>>. [21 August 2020].
9. Lăzăroiu, G 2018. 'Postmodernism as an epistemological phenomenon', *Journal Educational Philosophy and Theory*, Volume 50, Issue 14: *Special issue: What Comes After Postmodernism?* pp. 1390-1391. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00131857.2018.1461369>>. [21 August 2020].
10. Linstead, S & Mullarkey, J 2003. 'Time, Creativity and Culture: Introducing Bergson', *Culture and Organization*, Volume 9, Issue 1, pp. 3-13. Available from: <<https://doi.org/10.1080/14759550302799>>. [21 August 2020].
11. Lovlie, L 1990. 'Postmodernism and Subjectivity', *The Humanistic Psychologist*, Volume 18, Issue 1: *Psychology and Postmodernity*, pp. 105-119. Available from: <<https://doi.org/10.1080/08873267.1990.9976880>>. [21 August 2020].
12. Papastephanou, Marianna 1999. 'Prospects for thinking reconstruction postmetaphysically: Postmodernism minus the quote marks', *Cultural Values*, Volume 3, Issue 3, pp. 291-303. Available from: <<https://doi.org/10.1080/14797589909367168>>. [21 August 2020].
13. Peters, MA, Tesar, M, Jackson, L & Besley, T 2019. 'Postmodernism in the afterlife', *Journal Educational Philosophy and Theory*. Available from: <<https://doi.org/10.1080/00131857.2019.1686947>>. [21 August 2020].
14. Schulenberg, Ulf 2017. 'Resuscitating Georg Lukács: Form, Metaphysics and the Idea of a New Realism', *Culture, Theory and Critique*, Volume 58, Issue 1, pp. 1-16. Available from: <<https://doi.org/10.1080/14735784.2016.1185955>>. [21 August 2020].
15. Shepperson, Arnold & Tomaselli, Keyan G 2010. 'Culture' is not benign', *South African Journal for Communication Theory and Research*, Volume 36, Issue 1, pp. 58-70. Available from: <<https://doi.org/10.1080/02500160903525031>>. [21 August 2020].
16. Bodriyyar, Zh 2000. Simvolicheskiy obmen i smert (Symbolic exchange and death), *Moskva*, 387 s

17. Delez, Zh 1998. *Razlichie i povtorenie* (Difference and Repetition), per. s fr. NB Mankovskoj & EP Yurovskoj, SPb.: *Petropolis*, 384 s..
18. Derrida, Zh 2007. *Disseminaciya* (Dissemination), per. s fr. D Kralechkina, Ekaterinburg: *U-Faktoriya*, 605 s.
19. Derrida, Zh 2012. *Polya filosofii* (Fields of Philosophy), Moskva: *Akademicheskij proekt*, 376 s.
20. Dzhejmison, F 2019. *Postmodernizm, ili Kulturnaya logika pozdnego kapitalizma* (Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism), per. s angl. D Kralechkina, pod red. A Olejnikova, Moskva: *Izdatelstvo Instituta Gajdara*, 808 s.
21. Tulchinskij, GL (red) & Uvarov, MS (red) 2000. *Perspektivy metafiziki: Klassicheskaya i neklassicheskaya metafizika na rubezhe vekov* (Perspectives of metaphysics: Classical and non-classical metaphysics at the turn of the century), Sankt-Peterburg: *Aletejya*, 401 s.
22. Epshtejn, M 2007. 'Svetloj pamyati postmoderna posvyashaetsya...' (It is dedicated to the blessed memory of postmodernism ...)', *Hudozhestvennyj zhurnal*, Vypusk 64. Dostupno: <<http://moscowartmagazine.com/issue/27/article/472>> [19 Avgust 2020].

DOI 10.33930/ed.2019.5007.25(7-8)-2

УДК 171.7:316.3

СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ: ЗАГАЛЬНІ ОБРІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ

SOCIAL INSTITUTION: GENERAL HORIZONS OF PHILOSOPHICAL
ANALYSIS

I.O.Мордоує

Актуальність теми дослідження. Соціальний інститут як феномен являє собою багаторівневий симбіоз відповідних складових, що включає в себе не тільки елементи (об'єкти, суб'єкти) соціальної дійсності, а й певні стереотипи, ментальні установки, уявні (віртуальні) реальності та дозволяє розкрити еволюційність і прогресивну адекватність функціонування соціального інституту у синтезі інноваційності та принципів сталого розвитку суспільства.

Постановка проблеми. Сучасна соціально-економічна криза, зміна аксіологічного вектору, комунікативних стратегій, емоційно-мотиваційної та морально-етичної детермінант, актуалізація дискурсу людиноцентризму спровокували процес примноження кількості змінних у рівнянні

Urgency of the research. Social institution as a phenomenon represents a multilevel symbiosis of corresponding components, which includes not only elements (objects, subjects) of social reality, but also certain stereotypes, mental attitudes, imaginary (virtual) realities and allows revealing evolutionary and progressive sanity of social institution functioning in the synthesis of innovation and principles of sustainable development of a society.

Target setting. Modern socioeconomic crisis, change of axiological vector, communicative strategies, emotional-motivational and moral and ethical determinants, actualization of human-centrism discourse have provoked the process of multiplication of the number of variables in the equation of social